

Vecāka tiesības saņemt atvaļinājumu, bērnam uzsākot izglītības ieguvu

Ivans Jānis Mihailovs

*Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas
studiju katedra, Latvija*

Ievads. Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma (Atlīdzības likums) 3. panta ceturtās daļas 2. punktā ir noteikts, ka valsts vai pašvaldības institūcija tai piešķirto finanšu līdzekļu ietvaros iekšējos normatīvajos aktos, pašvaldības saistošajos noteikumos, darba koplīgumos vai darba līgumos amatpersonām (darbiniekiem) var paredzēt vienu apmaksātu brīvdienu pirmajā skolas dienā sakarā ar bērna skolas gaitu uzsākšanu 1.–4. klasē. Šādu praksi ir pārņēmuši arī vairāki privātpersonu dibināti uzņēmumi, organizācijas utt. Tomēr autora skatījumā šī tiesību norma ir apšaubāma, vismaz bērnu tiesību un interešu principa, vienlīdzības un taisnīguma principa kontekstā, kā arī ir neprecīza.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir analizēt vecāka tiesības saņemt atvaļinājumu, bērnam uzsākot izglītības ieguvu, un sniegt priekšlikumu tiesiskā regulējuma pilnveidei.

Veikt Atlīdzības likuma pētījumu un tiesību normu analīzi, tostarp izmantojot tiesību normu interpretācijas metodes – gramatiskās, sistēmiskās, vēsturiskās un teleoloģiskās.

Rezultāti. Izglītības likuma 4. pantā ir noteikts, ka no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei un pamatizglītības iegūšana ir obligāta. Savukārt Vispārējās izglītības likuma 32. pantā ir noteikts, ka pamatizglītības ieguvu sāk tajā kalendārajā gadā, kurā izglītojamajam aprit septiņi gadi. Atkarībā no veselības stāvokļa un psiholoģiskās sagatavotības izglītojamais var sākt pamatizglītības ieguvu vienu gadu agrāk vai vēlāk saskaņā ar vecāku vēlmēm un ģimenes ārsta vai psihologa atzinumu.

Tas nozīmē, ka šobrīd Atlīdzības likumā noteiktais pieļauj piešķirt atvaļinājumu tam vecākam, kura bērns uzsāk pamatizglītības ieguvu (1.–4. klasē), bet neparedz iespēju piešķirt atvaļinājumu vecākam, kura bērns uzsāk obligāto sagatavošanos pamatizglītības ieguvei vai arī uzsāk pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanu.

Turklāt, ņemot vērā bērna tiesību un interešu prioritāti un bērna attīstības un vecumposmu īpatnības, vecāka atbalsts, bērnam uzsākot izglītības ieguvu, daudz vairāk ir nepieciešams bērnam 2–3 gadu vecumā (salīdzinot, piemēram, ar desmitgadīgu 3. klases izglītojamo), jo mainās dienas režīms, vide un apkārtesošie cilvēki.

Tādējādi šajā gadījumā bērns, kas uzsāk pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanu (ieskaitot obligāto sagatavošanu pamatizglītības ieguvei), atrodas tiesiski sliktākā stāvoklī nekā bērns, kas uzsāk pamatizglītības ieguvu un mācās 1.–4. klasē.

Neveikls un neprecīzs ir arī tiesību normā noteiktais apzīmējums “skolas gaitu uzsākšana 1.–4. klasē”. Kā zināms, tad 1.–4. klase ir ne tikai vispārējās izglītības iestādēs, bet arī profesionālās ievirzes izglītības iestādēs – mākslas, mūzikas, sporta skolās. Šīs klases nav savstarpēji atbilstošas, tādējādi, piemēram, bērns var vienlaikus uzsākt skolas gaitas vispārējā izglītībā 5. klasē un profesionālās ievirzes izglītībā 4. klasē.

Secinājumi. Ievērojot konstatētās nepilnības Atlīdzības likuma 3. panta ceturtās daļas 2. punkta saturā izpratnē un interpretācijā, bērnu tiesību un interešu prioritāti, taisnīguma un vienlīdzības principu, ir nepieciešams grozīt tiesību normu un izteikt to šādā redakcijā: “[..] vienu apmaksātu brīvdienu kārtējā gada pirmajā mācību dienā, bērnam apgūstot pirmsskolas izglītības programmu un vispārējās izglītības programmu 1.–4. klasē.”